DUBBA · OYSS HAZIRLIK
10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 3
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 3)

1. Aşağıdaki türkü kıtasını okuyunuz ve kıtadan hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Yayla Türküsü***
>
> *Yaylanın başında soğuk su akar,*
> *Genç kızlar gelir de pınara bakar;*
> *Çobanın sürüsü yamaçta durur,*
> *Yârin mendilinde al güller kokar.*
>
> *(Bu kıta sınav için yazılmıştır.)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Kıtada geçen **üç** isim tamlamasını ve **üç** sıfat tamlamasını aşağıdaki tabloya yazınız.

Tamlama türü	1. örnek	2. örnek	3. örnek
İsim tamlaması			
Sıfat tamlaması			

1.2. Tabloya yazdığınız tamlamalardan **bir** isim tamlaması ve **bir** sıfat tamlaması seçiniz. İsim tamlamasının **aidiyet** (bir varlığı başka bir varlığa bağlama), sıfat tamlamasının **tasvir** (bir varlığı niteleyerek gözde canlandırma) işleviyle kıtanın anlamına nasıl katkı sağladığını ayrı ayrı açıklayınız.

2. Aşağıdaki şiiri okuyunuz ve şiirden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Filiz***
>
> *Soğuk günler uzun sürdü bu bahçede,*
> *Kurumuş dallarda tek yaprak kalmadı;*
> *Bir sabah toprağı yarıp çıktı bir filiz,*
> *İnce yeşil başını güneşe kaldırdı.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Penceremi açtım, ılık bir rüzgâr esti,
Uzaklardan getirdi kiraz kokusunu;
"Beklediğime değdi." dedim kendi kendime,
Her filiz müjdeler baharın yolunu.

(Bu şiir sınav için yazılmıştır.)

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Şiirde söyleyicinin **umut** duygusunu yansıtan **iki dizeyi** yazınız.

2.2. Yazdığınız dizelerden hareketle umut duygusunun söyleyici üzerindeki etkisini **gerekçelendirerek** açıklayınız.

3. Bir öğrenci, "Kelimelerin Ritmi" teması kapsamında aşağıdaki şarkıyı incelemiş ve ders defterine bir inceleme paragrafı yazmıştır.

Şarkı

Bahar geldi, bahçede açtı gül ile lâle,
Sensiz geçen bu demler döndü âh ile nâle;
Seher vakti yapraklar süslendi taze jâle,
Sensiz geçen bu demler döndü âh ile nâle.

Rüzgâr eser, dallardan yere çiçekler yağar,
Her sabah gün pencereme başka renkle doğar,
Sen yoksun ya, bu güzellik beni gamla boğar,
Sensiz geçen bu demler döndü âh ile nâle.

(Bu şarkı sınav için yazılmıştır.)

dem: an, zaman; nâle: inilti; jâle: çiy

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Öğrencinin inceleme paragrafı:

> *(1) Şarkı, divan şiiri geleneğine ait bir nazım biçimidir. (2) Bu şarkının nazım birimi beyittir; şiir dört beyitten oluşmaktadır. (3) Birinci bendin ikinci ve dördüncü dizesi ile ikinci bendin son dizesi aynıdır; bölüm sonlarında tekrarlanan bu dizeye nakarat denir. (4) İkinci bendin ilk üç dizesi kendi arasında kafiyelidir; bu bendin son dizesi ise birinci bentteki kafiyeyi sürdürür. (5) Halk şiirinde de bu tür tekrarlanan dizelere nakarat denir; kavuştak terimi ise yalnızca divan şiirinde kullanılır. (6) Söyleyici, baharın güzelliğini sevgilisiyle birlikte yaşamaktadır; bu yüzden şarkıya hâkim olan duygu neşedir.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Paragraftaki altı iddiadan **üçü yanlıştır**. Yanlış iddiaların numarasını aşağıdaki tabloya yazınız ve her birinin neden yanlış olduğunu şarkıdan ya da nazım bilgisinden hareketle **gerekçesiyle** açıklayınız.

Yanlış iddianın numarası	Gerekçe

3.2. "Sensiz geçen bu demler döndü âh ile nâle." dizesinin şarkıda tekrarlanmasının şarkıya katkısını **ahenk** ve **anlam** bakımından ayrı ayrı açıklayınız.

4. Aşağıdaki gazeli okuyunuz ve gazelden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Gazel***
>
> *Bir gül yüzlü güzele gönlüm hayrân bu gece,*
> *Dile gelmez bir sevda kaldı pinhân bu gece.*
>
> *Derdimi söylemeye dil varmaz, göz utanır;*
> *Susarım da kalır gözlerim giryân bu gece.*
>
> *Saçının telleri gibi dağıldı düşüncem,*
> *Rüzgâra kapılmış yaprak gibi perişân bu gece.*
>
> *Suskun, bu sırrını kimselere açma, sabreyle;*
> *Bir mum gibi yansın gönül, sûzân bu gece.*
>
> *(Bu gazel sınav için yazılmıştır; şair ve mahlası kurgusaldır.)*
>
> *pinhân: gizli; giryân: ağlayan; perişân: dağınık; sûzân: yanan, yakıcı*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Gazelin **matla** ve **makta** beyitlerini numarasıyla belirtiniz. Matla beytini sonraki beyitlerden ayıran kafiye özelliğini ve makta beytinde yer alan **mahlası** yazınız.

4.2. Gazelin kafiye düzenini aşağıdaki tabloya beyit beyit yazınız. Ardından gazelin **redifini** belirtiniz.

Beyit	Kafiye düzeni (harf şeması)	Kafiyeli kelimeler
1. beyit		
2. beyit		
3. beyit		
4. beyit		

4.3. Aşağıdaki tabloda gazelden iki dize verilmiştir. Her dizede öne çıkan **imgeyi** ve bu imgenin söyleyicinin hâlini nasıl yansıttığını yazınız.

Dize	Öne çıkan imge	Söyleyicinin yansıtılan hâli
Rüzgâra kapılmış yaprak gibi perişân bu gece.		
Bir mum gibi yansın gönül, sûzân bu gece.		

5. Aşağıdaki öğretici metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

> *Deniz fenerleri, kıyıya yaklaşan gemilere yön gösteren yapılardır. Genellikle burunlara, adalara ve liman girişlerine kurulurlar. Her fenerin ışığı kendine özgü aralıklarla yanıp söner; denizciler bu aralıkları sayarak hangi fenerin önünden geçtiklerini anlar. Geçmişte fenerin lambasını bekçiler yakar, lambanın camını her gün temizler, fırtınalı gecelerde sabaha kadar nöbet tutardı. Bugün fenerlerin çoğu otomatik sistemlerle çalışmaktadır. Yine de fenerler, karanlıkta yolunu arayan gemiler için güvenin ve kıyıya ulaşma umudunun işareti olmayı sürdürmektedir.*
>
> *(Bu metin sınav için yazılmıştır.)*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Yukarıdaki öğretici metni aşağıdaki yönergeye göre kısa bir hikâyeye dönüştürünüz.

YÖNERGE

1. **Ana düşünce:** Fenerdeki emeğin, karanlıkta yolunu arayanlara güven verdiği düşüncesini doğrudan söylemeden olaylar aracılığıyla sezdiriniz.
2. **Yapı unsurları:** Hikâyenizde en az bir kişi, belirli bir mekân ve belirli bir zaman bulunsun; olaylar birbirine bağlı olarak ilerlesin.
3. **Bölümler:** Hikâyeniz serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşsun.
4. **Anlatım biçimi:** Öyküleyici anlatımı esas alınız; fenerin ya da denizin görünüşünü en az bir cümlede betimleyiniz.
5. **Kural (söz sanatı):** Hikâyenizde en az bir benzetmeye yer veriniz.
6. **Kural (alıntı):** Kişilerden birinin sözünü tırnak içinde aktarınız; tırnak işaretini ve alıntının noktalamasını doğru kullanınız.
7. **Kural (yazım ve noktalama):** Hikâyenizi yazım ve noktalama kurallarına uygun yazınız.

5.2. Hikâyenizde en az bir **eksiltili cümleye** yer veriniz ve bu cümlenin altını çiziniz. Ardından altını çizdiğiniz cümlede söylenmeyip okura bırakılan düşünceyi aşağıya **bir cümleyle** yazınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif

DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 3

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 3)

1. Aşağıdaki türkü kıtasını okuyunuz ve kıtadan hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Yayla Türküsü***
>
> *Yaylanın başında soğuk su akar,*
> *Genç kızlar gelir de pınara bakar;*
> *Çobanın sürüsü yamaçta durur,*
> *Yârin mendilinde al güller kokar.*
>
> *(Bu kıta sınav için yazılmıştır.)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Kıtada geçen **üç** isim tamlamasını ve **üç** sıfat tamlamasını aşağıdaki tabloya yazınız.

Tamlama türü	1. örnek	2. örnek	3. örnek
İsim tamlaması			
Sıfat tamlaması			

1.2. Tabloya yazdığınız tamlamalardan **bir** isim tamlaması ve **bir** sıfat tamlaması seçiniz. İsim tamlamasının **aidiyet** (bir varlığı başka bir varlığa bağlama), sıfat tamlamasının **tasvir** (bir varlığı niteleyerek gözde canlandırma) işleviyle kıtanın anlamına nasıl katkı sağladığını ayrı ayrı açıklayınız.

2. Aşağıdaki şiiri okuyunuz ve şiirden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Filiz***
>
> *Soğuk günler uzun sürdü bu bahçede,*
> *Kurumuş dallarda tek yaprak kalmadı;*
> *Bir sabah toprağı yarıp çıktı bir filiz,*
> *İnce yeşil başını güneşe kaldırdı.*
>
> *Penceremi açtım, ılık bir rüzgâr esti,*
> *Uzaklardan getirdi kiraz kokusunu;*
> *"Beklediğime değdi." dedim kendi kendime,*
> *Her filiz müjdeler baharın yolunu.*
>
> *(Bu şiir sınav için yazılmıştır.)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Şiirde söyleyicinin **umut** duygusunu yansıtan **iki dizeyi** yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.2. Yazdığınız dizelerden hareketle umut duygusunun söyleyici üzerindeki etkisini **gerekçelendirerek** açıklayınız.

3. Bir öğrenci, "Kelimelerin Ritmi" teması kapsamında aşağıdaki şarkıyı incelemiş ve ders defterine bir inceleme paragrafı yazmıştır.

> ***Şarkı***
>
> *Bahar geldi, bahçede açtı gül ile lâle,*
> *Sensiz geçen bu demler döndü âh ile nâle;*
> *Seher vakti yapraklar süslendi taze jâle,*
> *Sensiz geçen bu demler döndü âh ile nâle.*
>
> *Rüzgâr eser, dallardan yere çiçekler yağar,*
> *Her sabah gün pencereme başka renkle doğar,*
> *Sen yoksun ya, bu güzellik beni gamla boğar,*
> *Sensiz geçen bu demler döndü âh ile nâle.*
>
> *(Bu şarkı sınav için yazılmıştır.)*
>
> *dem: an, zaman; nâle: inilti; jâle: çiy*

Öğrencinin inceleme paragrafı:

> *(1) Şarkı, divan şiiri geleneğine ait bir nazım biçimidir. (2) Bu şarkının nazım birimi beyittir; şiir dört beyitten oluşmaktadır. (3) Birinci bendin ikinci ve dördüncü dizesi ile ikinci bendin son dizesi aynıdır; bölüm sonlarında tekrarlanan bu dizeye nakarat denir. (4) İkinci bendin ilk üç dizesi kendi arasında kafiyelidir; bu bendin son dizesi ise birinci bentteki kafiyeyi sürdürür. (5) Halk şiirinde de bu tür tekrarlanan dizelere nakarat denir; kavuştak terimi ise yalnızca divan şiirinde kullanılır. (6) Söyleyici, baharın güzelliğini sevgilisiyle birlikte yaşamaktadır; bu yüzden şarkıya hâkim olan duygu neşedir.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Paragraftaki altı iddiadan **üçü yanlıştır**. Yanlış iddiaların numarasını aşağıdaki tabloya yazınız ve her birinin neden yanlış olduğunu şarkıdan ya da nazım bilgisinden hareketle **gerekçesiyle** açıklayınız.

Yanlış iddianın numarası	Gerekçe

3.2. "Sensiz geçen bu demler döndü âh ile nâle." dizesinin şarkıda tekrarlanmasının şarkıya katkısını **ahenk** ve **anlam** bakımından ayrı ayrı açıklayınız.

4. Aşağıdaki gazeli okuyunuz ve gazelden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Gazel***
>
> *Bir gül yüzlü güzele gönlüm hayrân bu gece,*
> *Dile gelmez bir sevda kaldı pinhân bu gece.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Derdimi söylemeye dil varmaz, göz utanır;
Susarım da kalır gözlerim giryân bu gece.

Saçının telleri gibi dağıldı düşüncem,
Rüzgâra kapılmış yaprak gibi perişân bu gece.

Suskun, bu sırrını kimselere açma, sabreyle;
Bir mum gibi yansın gönül, sûzân bu gece.

(Bu gazel sınav için yazılmıştır; şair ve mahlası kurgusaldır.)

pinhân: gizli; giryân: ağlayan; perişân: dağınık; sûzân: yanan, yakıcı

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Gazelin **matla** ve **makta** beyitlerini numarasıyla belirtiniz. Matla beytini sonraki beyitlerden ayıran kafiye özelliğini ve makta beytinde yer alan **mahlası** yazınız.

4.2. Gazelin kafiye düzenini aşağıdaki tabloya beyit beyit yazınız. Ardından gazelin **redifini** belirtiniz.

Beyit	Kafiye düzeni (harf şeması)	Kafiyeli kelimeler
1. beyit		
2. beyit		
3. beyit		
4. beyit		

4.3. Aşağıdaki tabloda gazelden iki dize verilmiştir. Her dizede öne çıkan **imgeyi** ve bu imgenin söyleyicinin hâlini nasıl yansıttığını yazınız.

Dize	Öne çıkan imge	Söyleyicinin yansıtılan hâli
Rüzgâra kapılmış yaprak gibi perişân bu gece.		
Bir mum gibi yansın gönül, sûzân bu gece.		

5. Aşağıdaki öğretici metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Deniz fenerleri, kıyıya yaklaşan gemilere yön gösteren yapılardır. Genellikle burunlara, adalara ve liman girişlerine kurulurlar. Her fenerin ışığı kendine özgü aralıklarla yanıp söner; denizciler bu aralıkları sayarak hangi fenerin önünden geçtiklerini anlar. Geçmişte fenerin lambasını bekçiler yakar, lambanın camını her gün temizler, fırtınalı gecelerde sabaha kadar nöbet tutardı. Bugün fenerlerin çoğu otomatik sistemlerle çalışmaktadır. Yine de fenerler, karanlıkta yolunu arayan gemiler için güvenin ve kıyıya ulaşma umudunun işareti olmayı sürdürmektedir.

(Bu metin sınav için yazılmıştır.)

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Yukarıdaki öğretici metni aşağıdaki yönergeye göre kısa bir hikâyeye dönüştürünüz.

YÖNERGE

1. **Ana düşünce:** Fenerdeki emeğin, karanlıkta yolunu arayanlara güven verdiği düşüncesini doğrudan söylemeden olaylar aracılığıyla sezdiriniz.
2. **Yapı unsurları:** Hikâyenizde en az bir kişi, belirli bir mekân ve belirli bir zaman bulunsun; olaylar birbirine bağlı olarak ilerlesin.
3. **Bölümler:** Hikâyeniz serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşsun.
4. **Anlatım biçimi:** Öyküleyici anlatımı esas alınız; fenerin ya da denizin görünüşünü en az bir cümlede betimleyiniz.
5. **Kural (söz sanatı):** Hikâyenizde en az bir benzetmeye yer veriniz.
6. **Kural (alıntı):** Kişilerden birinin sözünü tırnak içinde aktarınız; tırnak işaretini ve alıntının noktalamasını doğru kullanınız.
7. **Kural (yazım ve noktalama):** Hikâyenizi yazım ve noktalama kurallarına uygun yazınız.

5.2. Hikâyenizde en az bir **eksiltili cümleye** yer veriniz ve bu cümlenin altını çiziniz. Ardından altını çizdiğiniz cümlede söylenmeyip okura bırakılan düşünceyi aşağıya **bir cümleyle** yazınız.

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TDE2.2. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme
2	TDE2.2. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.14. Yorumlama
3	TDE2.3. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme
4	TDE2.3. "Kelimelerin Ritmi" temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
5	TDE4.3. Edebî metne dönüştürdüğü yazısında kural uygulayabilme	KB2.20. Sentezleme

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2	Toplam
6	10	8	12	12	8	6	6	8	20	4	100

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Kıtada üç isim tamlaması ve üç sıfat tamlaması vardır:

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Tamlama türü	1. örnek	2. örnek	3. örnek
İsim tamlaması	yaylanın başı	çobanın sürüsü	yârin mendili
Sıfat tamlaması	soğuk su	genç kızlar	al güller

Tamlamaların kıtadaki çekimli biçimiyle yazılması da doğru kabul edilir ("yaylanın başında", "yârin mendilinde", "al güller" vb.). Her doğru hücre **1 puandır** (6 hücre × 1 puan = 6 puan).

KISMİ PUAN: Her doğru hücre için 1 puan verilir. Doğru tamlama yanlış satıra yazılmışsa (örneğin "soğuk su" isim tamlaması satırına) o hücreye puan verilmez. Kıtada geçmeyen bir söz grubu ya da tamlama olmayan bir kelime ("pınara", "yamaçta") puan almaz.

SIFIR PUAN: Tablo boş bırakılmışsa ya da yazılanların hiçbiri kıtadaki isim/sıfat tamlaması değilse 0 puan verilir.

1.2. TAM PUAN (10 PUAN)

Puan dağılımı 5+5'tir: isim tamlaması (seçim 1 p + aidiyet işlevinin anlama katkısı 4 p) ve sıfat tamlaması (seçim 1 p + tasvir işlevinin anlama katkısı 4 p).

Beklenen cevap (seçilen tamlamaya göre):

- **yârin mendili:** Mendil sevgiliye ait kılınır; sıradan bir eşya, sevgiliyi hatırlatan değerli bir nesneye dönüşür. Böylece kıtanın sonunda söyleyicinin sevgisi yayla manzarasına bağlanır.
- **çobanın sürüsü:** Sürü çobana bağlanır; yamaçtaki hayat bir kişinin emeğine ve yaşamına ait gösterilir, yayla tablosu insanla birlikte canlanır.
- **yaylanın başı:** Pınarın yeri yaylaya bağlanır; olayların geçtiği mekân belirginleşir ve okur sahneyi yaylanın en yüksek yerinde düşünür.
- **soğuk su:** "Soğuk" sıfatı suyu niteleyerek serinliği duyulur kılar; yaylanın temiz ve canlı havası gözde ve tende canlanır.
- **genç kızlar:** "Genç" sıfatı pınar başındaki kişileri belirginleştirir; tabloya gençlik ve neşe havası katar.
- **al güller:** "Al" sıfatı güllerin rengini verir; kırmızı renk sevginin canlılığını ve sıcaklığını görünür kılar.

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Örnek doğru cevap: "Yârin mendili" isim tamlamasında mendil sevgiliye ait gösterilmiştir. Bu aidiyet ilişkisi, mendili sevgiliyi hatırlatan bir nesneye dönüştürür ve kıtaya sevgi duygusunu katar. "Soğuk su" sıfat tamlamasında "soğuk" sıfatı suyun serinliğini anlatır; okur yaylanın temiz ve serin havasını gözünde canlandırır.

KISMİ PUAN:

- Tamlama doğru seçilmiş ancak işlevi açıklanmamışsa o tamlama için 1 puan verilir.
- İşlev açıklanmış ancak yalnızca genel söylenmiş, kıtanın anlamıyla ilişkilendirilmemişse (ör. "tasvir yapmıştır.") o tamlama için açıklamaya 2 puan verilir.
- Yalnızca bir tamlama türü eksiksiz açıklanmışsa 5 puan verilir.
- İsim tamlaması yerine sıfat tamlaması (ya da tersi) seçilmişse yanlış türdeki seçim ve açıklama puan almaz.

SIFIR PUAN: Kıtada geçmeyen söz grupları üzerinden açıklama yapılmışsa, tamlamalar seçilmemiş ve işlev açıklanmamışsa ya da boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Umut duygusunu yansıtan dizeler aşağıdakilerdir. Bu listeden iki dize yazan öğrenci **8 (4+4) puan** alır.

- Bir sabah toprağı yarıp çıktı bir filiz,
- İnce yeşil başını güneşe kaldırdı.
- Penceremi açtım, ılık bir rüzgâr esti,
- Uzaklardan getirdi kiraz kokusunu;
- "Beklediğime değdi." dedim kendi kendime,
- Her filiz müjdeler baharın yolunu.

İlk iki dize ("Soğuk günler uzun sürdü bu bahçede," / "Kurumuş dallarda tek yaprak kalmadı;") umudu değil, umudun öncesindeki kuruluğu ve bekleyişi yansıtır; bu dizeler puan almaz.

KISMİ PUAN: Yalnızca bir doğru dize yazılmışsa 4 puan verilir. Aynı dize iki kez yazılmışsa bir dize sayılır. Dizede bir kelimelik aktarım yanlışı olup dize açıkça tanınıyorsa o dize için tam puan verilir; dize anlamı değişecek biçimde bozulmuşsa o dize puan almaz.

SIFIR PUAN: Yazılan dizeler ilk iki dizeden ibaretse, şiirde bulunmayan dizeler yazılmışsa ya da boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

2.2. TAM PUAN (12 PUAN)

2.1'de yazılan her dize için yapılan açıklama **6 puandır** (6+6). Her açıklamada dizedeki ifadenin tespiti (3 p) ve umudun söyleyicide yarattığı etkinin gerekçesi (3 p) aranır. Değerlendirme, öğrencinin 2.1'de yazdığı dizelere göre yapılır.

Beklenen cevap (dizelere göre):

- **"Bir sabah toprağı yarıp çıktı bir filiz,"** / **"İnce yeşil başını güneşe kaldırdı.":** Kuru bahçede beliren filiz, söyleyiciye hayatın yeniden başladığını gösterir (3 p). Söyleyici, uzun süren soğuk günlerin sona erdiğine inanır; karamsarlıktan sıyrılıp geleceğe güvenle bakar (3 p).
- **"Penceremi açtım, ılık bir rüzgâr esti,"** / **"Uzaklardan getirdi kiraz kokusunu;":** Pencereyi açmak, söyleyicinin içine kapanmışlıktan çıkıp dış dünyaya açılmasıdır (3 p). Umut onu harekete geçirir; ılık rüzgâr ve kiraz kokusu yaklaşan baharın işareti olarak sevinç uyandırır (3 p).
- **"'Beklediğime değdi.' dedim kendi kendime,"** / **"Her filiz müjdeler baharın yolunu.":** Söyleyici bekleyişinin boşa gitmediğini düşünür (3 p). Umut, geçmişteki sıkıntıyı anlamlı kılar ve ona sabrın karşılığını aldığı duygusunu verir; filizi baharın habercisi olarak görmesi geleceğe olan inancını gösterir (3 p).

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Örnek doğru cevap: "Bir sabah toprağı yarıp çıktı bir filiz," dizesinde kuru bahçede bir filizin belirmesi, söyleyiciye hayatın yeniden başladığını gösterir. Bu görüntü, soğuk günlerin bittiğine inanmasını sağlar ve onu karamsarlıktan kurtarır. "Penceremi açtım, ılık bir rüzgâr esti," dizesinde söyleyicinin penceresini açması, içine kapanmışlıktan çıkıp dünyaya açıldığını gösterir; umut onu harekete geçirmiştir.

KISMİ PUAN: Her dize için yalnızca tespit yapılmış, etkinin gerekçesi yazılmamışsa 3 puan verilir. Yalnızca bir dize için eksiksiz açıklama yapılmışsa 6 puan verilir. Dizeyle ilişkilendirilmeden genel bir umut yorumu yapılmışsa toplamda en fazla 3 puan verilir.

SIFIR PUAN: Dizelerin yalnızca tekrar yazıldığı, umut duygusunun ele alınmadığı, şiirle ilgisiz açıklamalar yapıldığı ya da boş bırakıldığı durumlarda 0 puan verilir.

3.1. TAM PUAN (12 PUAN)

Yanlış iddialar **2, 5 ve 6** numaralı iddialardır. Her satır 4 puandır: doğru numara 2 p + gerekçe 2 p (3 × 4 = 12).

Yanlış iddianın numarası	Gerekçe
(2)	Şarkının nazım birimi beyit değil benttir (dörtlük). Şiir dört beyitten değil, dört dizeli iki bentten oluşur.
(5)	Bölüm sonlarında tekrarlanan dizelere genel olarak nakarat denir; halk şiirinde bu dizelerin adı kavuştaktır. Paragraf iki terimi ters kullanmıştır.
(6)	Söyleyici baharı sevgilisiyle yaşamıyor; sevgili yanında değildir ("Sensiz geçen bu demler", "Sen yoksun ya"). Bahar güzelliği söyleyiciyi "gamla boğar"; hâkim duygu neşe değil, sevgilinin yokluğundan doğan hüzündür.

Doğru iddialar: (1) şarkı divan şiirinin nazım biçimlerindendir; (3) 2., 4. ve 8. dizeler aynıdır ve nakarattır; (4) "yağar, doğar, boğar" kendi arasında kafiyelidir, son dize "lâle, nâle, jâle" kafiyesini sürdürür.

Bu anlamları ifade eden gerekçeler doğru kabul edilir.

KISMİ PUAN: Yanlış iddianın numarası doğru, gerekçesi eksik ya da yanlışsa o satır için 2 puan verilir. Gerekçe yazılmış ancak numara belirtilmemişse, gerekçe hangi iddiaya ait olduğu açıkça anlaşılıyorsa o satır için 2 puan verilir. Doğru bir iddia (1, 3 ya da 4) yanlış diye yazılmışsa o satır puan almaz.

SIFIR PUAN: Yazılan numaraların tamamı doğru iddialara aitse, paragrafla ilgisiz açıklamalar yapılmışsa ya da boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

3.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Puan dağılımı 4+4'tür.

- **Ahenk (4 p):** Dize her bentte aynı yerde tekrarlanarak şarkıya düzenli bir ritim kazandırır; "-âle" sesleri ve "âh ile nâle" söyleyişi her bendin sonunda yinelenir, şarkının ezgiyle söylenmesine uygun bir ses akışı oluşur. İkinci bentte farklı kafiyeyle ilerleyen dizelerden sonra nakarat birinci bentteki kafiyeye geri döner ve bentleri ses bakımından birbirine bağlar.
- **Anlam (4 p):** Nakarat, söyleyicinin temel duygusunu, yani sevgilinin yokluğunda geçen zamanın inilti ve ah ile geçtiğini her bentte yeniden hatırlatır. Birinci bentte bahar çiçekleri, ikinci bentte rüzgâr ve sabah anlatılsa da her güzellik bu dizeyle sevgilisizlik acısına bağlanır; böylece duygu yoğunlaşır ve şarkıya anlam bütünlüğü kazandırır.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

Örnek doğru cevap: Bu dize her bendin sonunda tekrarlandığı için şarkıya düzenli bir ritim verir ve bentleri aynı ses ("-âle") etrafında birleştirir. Anlam bakımından ise baharın her güzelliğini sevgilinin yokluğuna bağlar; söyleyicinin hüznü her bentte yeniden vurgulanarak yoğunlaşır.

KISMİ PUAN: Yalnızca ahenk ya da yalnızca anlam boyutu doğru açıklanmışsa 4 puan verilir. Bir boyut yalnızca "ritim katar" ya da "duyguyu vurgular" gibi gerekçesiz bir cümleyle geçilmişse o boyut için 2 puan verilir.

SIFIR PUAN: Yalnızca "dize tekrar edilmiştir" denilmişse, açıklama şarkıyla ilgisizse ya da boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

4.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı 3+3'tür.

- **Matla (3 p):** 1. beyit (1 p). Gazelin ilk beytidir; iki dizesi de kafiyeli ve redifli olarak biter ("hayrân bu gece" / "pinhân bu gece"); sonraki beyitlerde ise yalnızca ikinci dize bu kafiyeye uyar (2 p).
- **Makta (3 p):** 4. beyit (1 p). Gazelin son beyti olduğu için maktadır. Bu beyitte şairin mahlası **"Suskun"** yer alır (2 p).

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

KISMİ PUAN: Beyit numarası doğru, özellik ya da mahlas yazılmamışsa her biri için 1 puan verilir. Matlanın özelliği "ilk beyittir" biçiminde yalnızca yeriyle açıklanmış, kafiye özelliği yazılmamışsa matla için 2 puan verilir. Mahlas doğru yazılmış ancak makta beyti yanlış gösterilmişse makta için 2 puan verilir.

SIFIR PUAN: Matla ve makta yanlış gösterilmiş, mahlas olarak gazelde bulunmayan ya da mahlas olmayan bir kelime yazılmışsa veya boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

4.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Tablonun her doğru satırı 1 puandır (4 p); redif 2 puandır.

Beyit	Kafiye düzeni (harf şeması)	Kafiyeli kelimeler
1. beyit	aa	hayrân – pinhân
2. beyit	ba	giryân
3. beyit	ca	perişân
4. beyit	da	sûzân

Kafiye düzeni: aa / ba / ca / da. Kafiyeli kelimeler rediften hemen önce gelir ve "-ân" sesleriyle birbirine bağlanır. Matla dışındaki beyitlerin ilk dizeleri kafiyesizdir; bu dizeler için kelime yazılması gerekmez.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Redif (2 p): Her beytin ikinci dizesinin ve matlanın iki dizesinin sonunda tekrarlanan "bu gece" sözü rediftir (kelime hâlinde redif).

KISMİ PUAN: Her doğru satır için 1 puan verilir; satırda harf şeması doğru, kelime yanlışsa ya da tersi durumda o satır puan almaz. Kafiye düzeni tablonun dışında yalnızca "aa, ba, ca, da" biçiminde doğru yazılmış, kelimeler gösterilmemişse 2 puan verilir. Redif yalnızca "gece" diye yazılmışsa 1 puan verilir.

SIFIR PUAN: Kafiye ile redif karıştırılmışsa (ör. "bu gece" kafiye, "hayrân" redif gösterilmişse) ya da tablo ve redif boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

4.3. TAM PUAN (8 PUAN)

Her satır 4 puandır: imge 2 p + söyleyicinin hâli 2 p.

Dize	Öne çıkan imge	Söyleyicinin yansıtılan hâli
Rüzgâra kapılmış yaprak gibi perişân bu gece.	rüzgâra kapılmış yaprak	Söyleyici, aşkın etkisiyle kendi iradesini yitirmiş, savrulan bir yaprak gibi dağınık ve çaresizdir; düşüncelerini toparlayamaz.
Bir mum gibi yansın gönül, sûzân bu gece.	(yanan) mum	Söyleyici aşk acısını içinde sessizce taşır; mum gibi yanarak tükenmeyi göze alır, acısını dile getirmeden sabaha dek dayanır.

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir. İmge olarak yalnızca "yaprak" ya da "rüzgâr" (1. dize) ve "mum" ya da "yanma" (2. dize) yazılması da doğru kabul edilir.

KISMİ PUAN: Her satırda imge doğru, hâl yazılmamışsa ya da hâl doğru, imge yazılmamışsa o satır için 2 puan verilir. Hâl yalnızca "üzgündür" gibi imgeyle ilişkilendirilmeden yazılmışsa hâl için 1 puan verilir.

SIFIR PUAN: İmge yerine kafiye, redif gibi biçim unsurları yazılmışsa, açıklama dizeyle ilgisizse ya da boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

5.1. TAM PUAN (20 PUAN)

Yönergenin her maddesi ayrı puanlanır (3+4+3+2+2+2+4 = 20). Kural maddeleri (5, 6 ve 7) toplam 8 puandır.

1. **Ana düşünce (3 p):** Fenerdeki emeğin başkalarına güven verdiği düşüncesi olaylar aracılığıyla sezdirilmiştir (3 p). Ana düşünce yalnızca açıkça söylenmiş, olaylarla sezdirilmemişse 1 p.
2. **Yapı unsurları (4 p):** Kişi (1 p), mekân (1 p), zaman (1 p) ve birbirine bağlı olaylar (1 p).
3. **Bölümler (3 p):** Serim (1 p), düğüm (1 p), çözüm (1 p) ayırt edilebilir.
4. **Anlatım biçimi (2 p):** Metin öyküleyici anlatımla ilerler (1 p) ve fenerin ya da denizin görünüşü en az bir cümlede betimlenmiştir (1 p).
5. **Kural, söz sanatı (2 p):** En az bir benzetme doğru kurulmuştur.
6. **Kural, alıntı (2 p):** Bir kişinin sözü tırnak içinde aktarılmıştır (1 p); alıntının noktalaması doğrudur, örneğin “Lambayı yak.” dedi. (1 p).
7. **Kural, yazım ve noktalama (4 p):** Yazım ve noktalama yanlışı 0–1 ise 4 p, 2–3 ise 3 p, 4–5 ise 2 p, 6–7 ise 1 p, 8 ve üzeri ise 0 p. Aynı kelimedeki tekrar eden yanlış bir kez sayılır.

Örnek doğru cevap:

Kasım ayının son gecesiydi. Yaşlı Hüsnü Usta, burnun ucundaki fenerin dar merdivenlerini ağır ağır çıktı. Deniz kurşun rengindeydi; dalgalar kayalara çarpıp bembeyaz köpüklere dönüşüyordu. Ustanın torunu Elif de o hafta sonu dedesinin yanındaydı.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Akşamüstü rüzgâr birden sertleşti. Kasabadan gelen elektrik kesildi, fenerin ışığı söndü. Elif telaşla pencereye koştu. Uzakta, dalgaların arasında küçük bir balıkçı teknesinin ışığı bir görünüp bir kayboluyordu.

“Dede, onlar bizi göremez ki!” dedi Elif.

Hüsnü Usta hiçbir şey söylemeden dolabı açtı, yıllardır sakladığı gaz lambasını çıkardı. Fitili yaktı, camı mendiliyle sildi ve lambayı fenerin aynasının önüne yerleştirdi. Işık, karanlığın içinde bir kandil gibi titreyerek yeniden dönmeye başladı. Dede ile torun sabaha kadar nöbet tuttular.

Gün ağarırken tekne limana yanaşmıştı. Kıyıdaki balıkçılardan biri başını kaldırıp fenere baktı ve elini salladı. Elif dedesine döndü. Bütün gece uykusuz kalmıştı ama…

KISMİ PUAN: Her yönerge maddesi yukarıdaki ölçüte göre ayrı puanlanır; öğrencinin aldığı puan, karşıladığı maddelerin toplamıdır. Öyküleyici anlatıma hiç geçilmemişse (metin bilgi vermeyi sürdürüyorsa) 2, 3 ve 4. maddeler puan almaz; kural maddeleri (5, 6, 7) yine puanlanır.

SIFIR PUAN: Öğretici metin yalnızca kelimeleri değiştirilerek yeniden yazılmışsa, yazılan metin verilen öğretici metinle ilgisizse ya da boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

5.2. TAM PUAN (4 PUAN)

Puan dağılımı 2+2'dir.

- **Eksiltili cümle (2 p):** Hikâyede yüklemi ya da sonu söylenmeyip okura bırakılan en az bir cümle vardır ve altı çizilmiştir. Örnek: "Bütün gece uykusuz kalmıştı ama…"
- **Okura bırakılan düşünce (2 p):** Eksik bırakılan düşünce bir cümleyle doğru yazılmıştır. Örnek: "Elif yorgundu ama bir teknenin kurtulmasına yardım ettiği için mutluydu."

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

KISMİ PUAN: Eksiltili cümle kullanılmış ancak altı çizilmemiş, cümle öğretmen tarafından metinde açıkça bulunabiliyorsa 2 puan verilir. Eksiltili cümle doğru, okura bırakılan düşünce yazılmamışsa 2 puan verilir. Okura bırakılan düşünce yazılmış ancak altı çizilen cümle eksiltili değilse (tam ve yüklemli bir cümleyse) 0 puan verilir.

SIFIR PUAN: Hikâyede eksiltili cümle yoksa ya da madde boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba’nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif